

Wiens product is het eigenlijk?

recht-op-reparatie beweging laat van zich horen

Tessel Renzenbrink (Nederland)

De recht-op-reparatie beweging staat voor het recht van mensen om hun eigen producten te repareren en te veranderen. Het repareren van dingen (in plaats van ze te vervangen) heeft veel voordelen. Het bespaart energie, grondstoffen en geld en vermindert de hoeveelheid afval. Bovendien zijn er weinig klussen die meer voldoening geven dan kapotte dingen in hun oorspronkelijke staat terug te brengen. Overall in Europa werken wetgevende instanties aan regelgeving om de repareerbaarheid te verbeteren. De krachtigste daarvan is een door het Europees Parlement aangenomen resolutie voor een alomvattende aanpak om het recht op reparatie te waarborgen. Daarin wordt een lange lijst van maatregelen voorgesteld, van het verlengen van garanties tot de verplichting reserve-onderdelen beschikbaar te stellen.

Geplande veroudering

Volgens een onderzoek uit 2018 van de Europese Commissie [1] zouden de meeste EU-burgers producten liever repareren dan ze vervangen. Op basis van gedragsexperimenten ontdekten onderzoekers dat 62% tot 83% van de mensen de reparatie-optie verkoos boven nieuwkoop (afhankelijk van het producttype). Burgers zijn best bereid om de wegwerpeconomie in te ruilen voor duurzamere en herstelbare producten. Maar diverse obstakels maken het moeilijk om dat doel te realiseren. Misschien wel de meest schaamteloze hiervan is geplande veroudering (*planned obsolescence*): de praktijk waarbij een ontwerp bewust van zwakke plekken wordt voorzien zodat het op een vooraf bepaald tijdstip defect zal raken. Bij digitale apparaten kan deze praktijk de vorm aannemen van het beëindigen van software- of beveiligingsupdates na slechts één of twee jaar. Het apparaat wordt onbruikbaar, ook al is de hardware nog volledig functioneel.

Een ander obstakel is het onmogelijk maken van reparatie – bijvoorbeeld door een product dusdanig te ontwerpen dat het bijna onmogelijk is om onderdelen te vervangen. De beroemde *iFixit Smartphone Repairability Scores* somt kwalijke voorbeelden op die variëren van vastgelijmde covers tot nauwelijks bereikbare batterijen [2]. Ook reserve-onderdelen die niet verkrijgbaar of onbetaalbaar zijn vallen onder deze categorie. Een andere strategie is om de handleiding tot intellectueel eigendom te verklaren waardoor consumenten en onafhankelijke reparatiewerkplaatsen deze niet kunnen verkrijgen.

Repareerbaarheidsindex

Gebrek aan informatie is nog een andere hindernis die het voor mensen moeilijker maakt om voor repareerbare producten te kiezen. Uit de bovengenoemde Europese studie bleek dat, wanneer informatie over repareerbaarheid wordt verstrekt op het moment van aankoop, consumenten “meer dan twee keer zo sterk geneigd zijn om producten te kiezen met de hoogste repareerbaarheidsclassificaties”. Het Franse *Ministère de la Transition écologique* doet hier wat aan met de introductie van een repareerbaarheidsindex [3]. Vergelijkbaar met de iFixit Score worden producten gelabeld met een repareerbaarheidsindex

Illustratie: Jose Conejo Saenz, via Pixabay.com. Pixabay-licentie.

(*Repairability Index*) die van 1 tot 10 loopt. Deze index is gebaseerd op vijf criteria, waaronder gemakkelijke demontage en beschikbaarheid van reserveonderdelen. Etikettering is sinds januari van dit jaar verplicht voor TV's, wasmachines, laptops, telefoons en grasmaaiers. Na verloop van tijd zullen er meer productcategorieën worden toegevoegd. Het doel van de minister is dat binnen vijf jaar 60% van de elektronische producten repareerbaar is.

Recht op reparatie voor Europese burgers

De Repairability Index kan te zijner tijd in alle EU-landen worden ingevoerd. In november 2020 stemde het Europees Parlement voor een resolutie waarin wordt opgeroepen tot een duurzamere interne markt [4]. Deze resolutie roept expliciet op tot een recht op reparatie voor Europese burgers en stelt een lange lijst van maatregelen voor. Deze omvatten het garanderen van gratis beschikbaarheid van handleidingen, het aanmoedigen van standaardisering van reserve-onderdelen ten behoeve van interoperabiliteit, het vaststellen van een

verplichte minimumperiode voor de levering van reserveonderdelen en het leveren van die onderdelen tegen een redelijke prijs. Om de informatie-asymmetrie aan te pakken, moeten leveranciers op het moment van aankoop informatie verstrekken over de repareerbaarheid en duurzaamheid van producten. Dit omvat zowel de beschikbaarheid van reserveonderdelen als software-updates. De Repairability Index wordt voorgesteld als een middel om dat doel te bereiken.

Om geplande veroudering een halt toe te roepen, stelt het Parlement een brede strategie voor. Het opzettelijk toevoegen van kwetsbaarheden aan een ontwerp moet worden verboden, en software-updates moeten gedurende de geschatte levensduur van een product worden verstrekt. Om het vertrouwen van de consument in tweedehands en gerepareerde goederen te vergroten, moeten garanties overdraagbaar worden. In plaats van een garantie aan een persoon te koppelen, moet deze aan het product zelf worden gekoppeld. Om een gelijk speelveld te creëren voor Europese bedrijven die aan deze strenge eisen moeten

Illustratie: Wilfried Pohnke, via Pixabay.com. Pixabay-licentie.

Burgers zijn best bereid om de wegwerpeconomie in te ruilen voor duurzamere en herstelbare producten.

voldoen, dringt het Parlement er bij de Commissie en de lidstaten op aan meer inspanningen te leveren om geïmporteerde niet-conforme goederen uit de schappen te verbannen.

Transformatie van de wegwerpeconomie

Het Parlement is niet het enige EU-orgaan dat oproept tot een recht op reparatie. In maart 2020 keurde de Europese Commissie het *Actieplan Circulaire Economie* goed, waarin ook expliciet het recht op reparatie wordt genoemd [5]. Zowel het Parlement als de Commissie roepen op om reparatierechten deel uit te laten maken van het Europese *Green Deal*-initiatief, het actieplan om Europa in 2050 klimaatneutraal te maken. De ambitie is om de huidige *take-make-use-discard* economie om te vormen tot een duurzame, circulaire economie. Het faciliteren van reparaties om de levenscyclus van producten te verlengen, past in die ambitie. Een duurzame economie is niet alleen ecologisch evenwichtiger, maar ook veerkrachtiger. In zijn resolutie wijst het Parlement erop dat de Covid-19-crisis duidelijk heeft gemaakt dat het huidige economische systeem, met zijn wereldwijde toeleverings-

ketens, kwetsbaar is. Het vraagt daarom om nieuwe bedrijfsmodellen en ondersteuning voor kleine en middelgrote Europese bedrijven. Een focus op lokaal repareren in plaats van nieuwe goederen vanuit het buitenland te importeren, zou bijdragen aan de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en lokale economieën.

De initiatieven moeten nog het langzame wetgevingsproces van de EU doorlopen voordat ze als wet worden aangenomen. Gedurende dat proces kunnen ze nog worden afgezwakt. Maar het feit dat het recht op reparatie is verankerd in de Green Deal van de Europese Unie, een van de topprioriteiten op de EU-agenda, is veelbelovend.

200713-03

Vragen of opmerkingen?

Hebt u vragen of opmerkingen naar aanleiding van dit artikel? Stuur een e-mail naar de auteur of naar de redactie van Elektor, via redactie@elektor.com.

WEBLINKS

- [1] Dr. Annette Cerulli-Harms et al., 'Behavioral Study on Consumers' Engagement in the Circular Economy', pagina 11, oktober 2018: <https://bit.ly/39PvWkA>
- [2] Smartphone Repairability Scores, Ifixit: <http://bit.ly/2M8yZfJ>
- [3] Ministère de la Transition écologique, 'The anti-waste law for a circular economy: key measures', januari 2021: <http://bit.ly/3sHioAi>
- [4] Europees Parlement, 'European Parliament resolution of 25 November 2020 Towards a more sustainable single market for business and consumers': <http://bit.ly/2NeJcaL>
- [5] Europese Commissie, 'Changing how we produce and consume: New Circular Economy Action Plan shows the way to a climate-neutral, competitive economy of empowered consumers', maart 2020: <http://bit.ly/395SdeE>